

ПОКРАЩЕННЯ РІВНЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто економічну суть та особливості кредитування в діяльності підприємства. Проаналізовано пропозиції з підвищення рівня кредитоспроможності підприємств.

***Ключові слова:** кредит, принципи кредитування, ефективність кредитування, кредитоспроможність, оцінювання кредитоспроможності, рекомендації.*

Abstract

The economic essence and peculiarities of crediting in the activity of the enterprise are considered. Proposals to increase the level of creditworthiness of enterprises were analyzed.

***Keywords:** credit, lending principles, lending efficiency, creditworthiness, creditworthiness assessment, recommendations.*

Вступ

Для забезпечення ефективної підприємницької діяльності будь якому підприємству потрібна достатня кількість капіталу. В умовах ринкової економіки та загальної кризи у країні власних коштів з більшості випадків не вистачає для забезпечення діяльності, тому велику роль відіграє залучений капітал, який допомагає розвиватися господарюючим суб'єктом. Через військовий стан в країні, суттєві руйнування економіки внаслідок війни, підприємствам складніше залучати кошти. Найбільш поширеною складовою залученого капіталу є банківський кредит. Отже, зростає актуальність дослідження сучасних й вдосконалення наявних методів оцінювання кредитоспроможності, а також знаходження шляхів покращення рівня кредитоспроможності.

Метою роботи є розгляд сутності кредитоспроможності та знаходження шляхів покращення кредитоспроможності підприємств.

Виклад основних результатів дослідження

В економічній системі нашої країни важливою складовою є кредит та кредитні зв'язки. Кредитування напряму пов'язана з потребами розвитку виробництва.

Умови діяльності сучасної економічної системи будь-якої країни, які базується на ринкових засадах, розкривають ключову роль кредиту і кредитних відносин у всьому комплексі господарських зв'язків та механізмі взаємодії економічних агентів як учасників розширеного відновлювання. Незважаючи на кризові явища, що супроводжують діяльність фінансового сектора та поширюють свій негативний вплив на всю світову економіку, роль кредитних відносин як основи забезпечення неперервності відтворювального процесу залишається беззмінно високою навіть незважаючи на те, що саме їх нераціональна організація банківськими та іншими кредитними установами стала першопричиною світової фінансової кризи.

Сутність поняття «кредитоспроможність» відповідно до Положення НБУ № 23 від 25.01.2012 року – це наявність у боржника (контрагента банку) передумов для проведення кредитної операції і його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки [1].

О. В. Гасій, В. І. Клименко обґрунтовують, що розвиток кредитної банківської діяльності є важливою складовою стабілізації національної економіки, і на основі оцінки інституціонального складу банківської

системи України доводять необхідність створення передумов формування законодавчої бази щодо її розширення за рахунок нових видів банків регіонального значення [2].

І. І. Пасінович та В. О. Дмитрук вважають, що на регіональному рівні слід розробляти механізми стимулювання як банків щодо кредитування корпоративних клієнтів, так і самих господарюючих суб'єктів залучати кредитні ресурси під конкретні інвестиційні й інноваційні програми [3].

У статті В. Галасюка під кредитоспроможністю розуміється здатність позичальника в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями виключно грошовими коштами, що генеруються позичальником у ході звичайної діяльності [4].

Загалом у сучасній науковій літературі під кредитоспроможністю позичальника банку в широкому значенні прийнято розуміти наявність у позичальника передумов для отримання й ефективного використання кредиту та його здатність повернути кредит і відсотки за ним у повному обсязі та в обумовлені договором терміни. У вузькому розумінні кредитоспроможність підприємства – це комплексна характеристика, представлена фінансовими та не фінансовими, кількісними й якісними показниками, що дозволяють оцінити його здатність ефективно використати позику, а також можливість і готовність своєчасно та в повному обсязі виконати свої зобов'язання перед кредиторами в майбутньому. Кредитоспроможність буває двох видів – поточна (стосовно звичайної господарської діяльності) й інвестиційна (проектна) [5].

Економічна ситуація, що склалася із кредитним забезпеченням реального сектора банківською системою України, а саме підприємств малого та середнього бізнесу, на сьогодні не відповідає потребам активізації підприємницької діяльності і стимулювання розвитку виробництва. Тому для удосконалення практичної реалізації механізму кредитного забезпечення підприємницької діяльності на сьогодні досить актуальним залишається питання організації кредитних відносин комерційних банків із суб'єктами підприємницької діяльності на засадах взаємовигідного партнерства. З цієї точки зору, становлення якісно нового рівня кредитних взаємин є необхідною умовою підвищення конкурентоспроможності комерційних банків в умовах перехідної економіки.

На сучасному етапі розвитку економіки України особливо важливе значення має проблема оцінки кредитоспроможності підприємств-позичальників. Багато підприємств у нашій країні в даний час зазнають труднощів, пов'язаних з отриманням банківських кредитів. Однією з перших стадій при отриманні банківського кредиту є оцінка кредитоспроможності позичальника, і в залежності від її результатів підприємство може одержати позикові кошти за зниженою ставкою відсотка, за звичайною, за завищеною, або отримати відмову у кредитуванні. Усі юридичні особи прагнуть одержати позикові кошти за їх мінімальною вартістю, тому на сьогодні проблема вдалого управління своєю кредитоспроможністю для підприємств є актуальною.

Малі та середні підприємства, які розвиваються, потребують нових інвестицій для розширення чи інновацій. Вони починають стикатися з проблемами фінансування, оскільки доступ до ресурсів фінансування (банки, ринки капіталу чи інші постачальники кредитів) складніший, ніж у випадку великих підприємств. Їм доводиться стикатися зі зростаючою конкуренцією, складними економічними умовами та зростаючою потребою у великих інвестиціях.

У теперішніх економічних умовах неможливо уявити ефективну господарську діяльність підприємства без постійного залучення позикового капіталу, що сприяє не лише підвищенню ефективності господарської діяльності, але й прискоренню руху його фінансових та матеріальних ресурсів, підвищенню ефективності використання капіталу, зниженню строків окупності інвестицій, розширенню обсягів та сфери діяльності, формуванню різних цільових фондів грошових коштів, а в кінцевому підсумку – підвищенню ринкової вартості підприємства, при цьому залучення позикового капіталу характеризується і низкою недоліків, основним з яких є наявність ризику неповернення позик, що зумовлює необхідність застосування комплексного підходу до управління кредитоспроможністю підприємства, який забезпечував би можливість отримувати та використовувати позикові фінансові ресурси у межах часових і вартісних параметрів, визначених кредитною угодою.

На діяльність підприємств мають вплив різні ризики, серед них:

- нестабільність законодавчої бази;
- можливі зміни в оподаткуванні та кредитно-фінансовій політиці держави;

- погіршення загальної економічної ситуації в Україні;
- політичний ризик (ризик продовження періоду політичної нестабільності).

На кредитоспроможність також впливає можливість надання майна кредитору у заставу. Тому наявність достатнього кредитного забезпечення є складовим елементом його економічної кредитоспроможності. До основних видів забезпечення кредиту належать:

- застава (майна, майнових прав, цінних паперів тощо);
- гарантії (банків, підтвержені фінансами чи майном третьої особи);
- інші види забезпечення (поручительство, свідоцтво страхової організації) [6].

На даний час залишається економічна нестабільність в країні, недосконалість податкового законодавства і нормативно-правового регулювання банківської діяльності, а також високий ступінь ризику кредитного забезпечення реального сектора економіки.

Для вирішення цієї проблеми ми можемо розглянути рекомендації стосовно банків і стосовно самого підприємства.

Підприємствам необхідно:

- поліпшити фінансовий стан підприємств і підвищити їхню кредитоспроможність;
- скорочення рівня державних витрат, які поглинають значні обсяги як емітованих коштів, так і кредитних ресурсів, не створюючи при цьому нову вартість;
- реформування податкової системи і зниження частки готівки в обігу.

Банкам слід:

- підвищити ефективності кредитних операцій і поліпшення схеми надання позик;
- на рівні Національного банку України, з точки зору удосконалення діючого механізму рефінансування;
- на рівні самого комерційного банку, з точки зору вдосконалення відповідних аспектів фінансового менеджменту, що охоплюють продукування кредитних послуг і підтримання стабільності банківської системи шляхом мінімізації ризиків та оптимального управління портфелем кредитних вкладень загалом.

У кредитуванні досить важливо правильно та об'єктивно оцінити, в першу чергу, кредитоспроможність позичальника через те, що її достовірність істотно впливає як на результати конкретних угод, так і на ефективність кредитної діяльності банку загалом. Точність оцінки важлива і для суб'єктів підприємницької діяльності, адже від неї залежить рішення про видачу кредиту, внаслідок чого - можливості залучення кредитних ресурсів у якості фінансового джерела.

Для вирішення питань, які пов'язані із підвищенням ефективності кредитних операцій, важливе значення має вдосконалення організаційної структури підрозділів банку, які забезпечують виконання кредитного процесу.

За допомогою розвитку лізингового кредитування можливо вирішити проблему економічного зростання ряду підприємств важливих та потенційно прибуткових галузей економіки. Лізинг, забезпечує банківським установам вищий рівень надійності і доходності, дає змогу розширити коло клієнтів. Лізинговий кредит є досить вигідним для українських товаровиробників як зручне джерело фінансування, засіб економії коштів, метод зменшення ступеня інвестиційного ризику та інструмент технічного оновлення виробництва. Лізинг можна розглядати як одну із найперспективніших форм виробничого інвестування, здатну суттєво поживавити процес технологічного оновлення виробництва в Україні.

В даний час, є дуже високий рівень вразливості банківського сектору, досить високі ризики кредитування, які визначаються недоліками управління та досить низькою прозорістю багатьох підприємств України.

Отже, сьогодні щоби не втратити конкурентні переваги, вітчизняні банки мають постійно вдосконалювати свої операції та послуги, нарощувати рівень ресурсного забезпечення банківської системи та консолідації вітчизняного банківського бізнесу, впроваджувати прогресивніші структури управління, які давали б змогу реагувати на зовнішні умови, які змінюються, і одночасно забезпечували б високу якість діяльності, контроль витрат та ефективності. Проблеми, які перешкоджають кредитуванню поділяють на дві складові – проблеми позичальників і проблеми кредиторів. Активізувати кредитування малого підприємництва з боку банків заважає: скорочення власного капіталу банку через зростання обсягів

проблемних позик; зниження обсягу депозитних вкладів; недосконалість правової бази, відсутність ефективних механізмів реалізації проблемних позик; низька частка власного капіталу; непрозорість малого підприємництва; відсутність реальної підтримки з боку держави; низький рівень дохідності малого підприємництва.

ВИСНОВКИ

Кредитоспроможність – це насамперед спроможність позичальника в повному обсязі і у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями виключно грошовими коштами. За допомогою оцінки кредитоспроможності, банк може оцінити фінансовий стан та робити свій вибір щодо кредитування підприємства.

На сучасному етапі розвитку економіки України особливо важливе значення має проблема оцінки кредитоспроможності підприємств-позичальників. Багато підприємств у нашій країні в даний час зазнають труднощів, пов'язаних з отриманням банківських кредитів. Однією з перших стадій при отриманні банківського кредиту є оцінка кредитоспроможності позичальника, і в залежності від її результатів підприємство може одержати позикові кошти за зниженою ставкою відсотка, за звичайною, за завищеною, або отримати відмову у кредитуванні. Усі юридичні особи прагнуть одержати позикові кошти за їх мінімальною вартістю, тому на сьогодні проблема вдалого управління своєю кредитоспроможністю для підприємств є актуальною.

Слід зазначити, що рівень банківського кредитування багато в чому залежить від проблем вирішення яких знаходиться поза компетенцією центрального банку. Це пов'язано з загальним станом економіки, політичною ситуацією в країні, з очікуваннями в таких показниках, як рівень інфляції, девальвації. Кредитні процеси повинні стимулюватися покращенням інвестиційного клімату, з використанням більш удосконалених умов кредитування, з впровадженням нових міжнародних інвестиційних проектів, з просуванням на ринки малого та середнього бізнесу. Державі необхідно створити такі умови банківського кредитування, які б забезпечили банківському сектору безперервний сталий розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями. Постанова НБУ від 25.01.2012 р. №23. Національний банк України.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>
2. Гасій О. В., Клименко В. І. Стан та перспективні вектори розвитку банківської кредитної діяльності в Україні. Ефективна економіка. 2020. № 1.
URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7617>
3. Пасінович І. І., Дмитрук В. О. Кредитування реального сектору економіки регіону: стан, проблеми, перспективи. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2019. Вип. 3. С. 42–49.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2019_3_9
4. Галасюк В. Оцінка кредитоспроможності позичальників – що оцінюємо?
URL: <https://galasyuk.com/wp-content/uploads/2017/12/credit1.pdf>
5. Луцяк В. В. Життєвий цикл малого виробничого підприємства: Наукові праці Національного університету харчових технологій. 2016. Т. 21, № 4. С. 45–52.
6. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. КНЕУ. 2003.

Процишена Софія Василівна – студентка групи МФКД-20Б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний університет, Вінниця, e-mail: protsyshena.05@gmail.com

Науковий керівник: *Косарук Олена Миколаївна* — к. пед. н., доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Protsyshena Sofia - Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National University, Vinnytsia, email: protsyshena.05@gmail.com

Supervisor: ***Kosaruk Olena*** — Ph. D., Associate Professor of the Department of Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia national technical university, Vinnytsia.